

Information om rödlistade kärlväxter

Venhavre

Trisetum subalpestre

Venhavre är ett mycket sällsynt gräs med nordlig utbredning. Växten är fridlyst och rödlistad i kategorin missgynnad (NT). Venhavre ingår i EU:s habitatdirektiv, vilket innebär att Sverige åtagit sig att skydda arten inom EU:s nätverk Natura 2000.

För att säkerställa venhavrets förekomster har Naturvårdsverket låtit utarbeta ett särskilt åtgärdsprogram.

Venhavre är ett 2–3 dm högt gräs med ett eller flera strån i små, lösa tuvor. Småaxen sitter i en grön- och violettspäcklig sammandragen vipa. De 2–3-blommiga småaxen bär långa, först raka och senare krökta borst. Blad och bladslidor är försedda med långa utspärrade hår medan strået är kalt, vilket är ett säkert skiljetecken mot fjällhavre *Trisetum spicatum*.

Venhavret saknar utlöpare och all spridning sker med frön. Ytteragnarna är försedda med långa, krokbojda och fintaggiga borst, en anpassning för spridning med djur och driftmaterial i vatten.

Rödlistan

Den svenska rödlistan upprättas av Art-Databanken och fastställs av Naturvårdsverket. Listan uppdateras vart femte år. I rödlistan klassificeras växter och djur i olika hotkategorier beroende på hur stor risken är att arten ska försvinna ur landet.

Rödlistans kategorier:

RE – Försvunnen

CR – Akut hotad

EN – Starkt hotad

VU – Sårbar

NT – Missgynnad

DD – Kunskapsbrist

Foto: Peter Ståhl

Venhavre

Alla kända lokaler för venhavre i Norden ligger efter oreglerade vattendrag. Det finns förmodligen ingen annan svensk kärlväxt som är så starkt knuten till forsstränder som just venhavre. I regel återfinns arten i den övre och attrikaste delen av stranden, som enbart översvämmas under vårfloden.

Venhavre är konkurrenssvag och tämligen ljuskrävande. Den är beroende av återkommande erosion som håller vedväxter borta och skapar vegetationsblottor där den kan föryngra sig. Den kan dock växa på olika underlag, alltifrån sand till grova block, och trivs dessutom utmärkt på klippstränder. Venhavre tycks förr även ha uppträtt i strandnära slätterängar.

På vissa lokaler kan arten växla betydligt i numerär medan andra växtplatser förefaller hysa ganska stabila populationer. Typiska följevaxter är fjällven, fjälltimotej, svarthö, blekvide, slätterblomma, sumpmåra, smörbollar och vippfryle.

En viss tillbakagång av venhavre har sannolikt skett efter upphörande slätter. Även om de naturliga växlingarna på enskilda lokaler kan vara betydande verkar huvudpopulationerna inom de båda svenska lokalområdena stabila. Det är uppenbart att venhavre är knuten till oreglerade vattendrag varför vattenreglering naturligtvis utgör ett allvarligt hot. Förekomsterna utgör de viktigaste i Norden och skiljs av ett väldigt avstånd till nästa utbredningsområde i Sibirien.

Venhavre har en närmast arktisk utbredning i Norden men är egentligen ingen fjällväxt. Den förekommer även i Norge och Finland.

Om du vill läsa mer om venhavre eller om floraövervakning kan du besöka följande hemsidor:

Svenska Botaniska Föreningen:
www.sbf.c.se

ArtDatabanken:
www.artdata.slu.se

Naturvårdsverket:
www.naturvardsverket.se

Länsstyrelserna:
www.lst.se

Floraövervakning

Sveriges miljömål slår fast att alla arter ska förekomma i livskraftiga bestånd. Att kartlägga förekomsten av hotade växter är en viktig del i arbetet med att bevara arter och biologisk mångfald.

Projekt Floraväktarna är ett nätverk av växt- och naturintresserade personer som besöker de hotade arternas växtplatser för att räkna antalet plantor, upptäcka eventuella förändringar eller andra oroande faktorer. Floraväktarnas rapporter ligger till grund för en del av miljöövervakningen

och floravårdsarbetet i landet.

Andra viktiga delar i bevarandearbetet är nätverket Natura 2000 och arbetet kring åtgärdsprogrammen.

Naturvårdsverket har gett länsstyrelserna i uppdrag att ta fram åtgärdsprogram för ett antal hotade kärlväxter som inte klarar att överleva utan särskilda åtgärder. Programmen är inte formellt bindande men syftar till att vara vägledande för arbetet med att bevara dessa arter i landet.

Natura 2000 är ett nätverk av EU:s mest

skyddsvärda naturområden. Natura 2000-områden finns i alla medlemsländer och ska hejda utrotningen av arter och livsmiljöer. Ett fyrtiotal av Sveriges kärlväxter ingår i nätverket.

Vill du veta mer om floraövervakning eller informera om någon lokal för venhavre hör gärna av dig till margareta.edqvist@telia.com som är samordnare för Floraväktarna.

Vill du diskutera kring skötsel eller åtgärder för en specifik lokal kontakta din länsstyrelse.

Svenska Botaniska Föreningen
ArtDatabanken